

K ö v e s d i M ó n i k a

Őszi tárlat Tatabánya

/ Hallgat a mély

Az őszi szezon nevezetes művészeti eseménye a helyi érdekeltségű művészeket megszólító tatabányai őszi tárlat.

Hosszú évek óta a művészet helyi intézményeinek összefogásával, példásan valósul meg a kiállítás. Bár Tatabányán megvannak a vidéki helyszínekre jellemző művészeti jelenségek (a magas szinten működő galéria, az országos művészeti élet áramába bekapcsoló rendezvényekkel), mégis nagy jelentőségű ez a csoportos kiállítás, amely alkalmat ad felmérni a helyi erők kapacitását, megismerni az egyes művészek tevékenységét, találkozni egymással - és szembesülni magunkkal.

Az ilyen tárlatok összképe mindig egyenetlen, inkább egy színes művészeti vásárra, képcsarnokra hasonlít, ahol a falakon stílusban, anyagban, technikában, színvonalban olyannyira különböző művek láthatók. A művészek köre szerencsés módon széles: az idősebb generációt képviselő mesterek munkáitól a fiatal művészekig, a helyben élő, mun-

kálkodó alkotóktól a lazább köteléssel kapcsolódókig, a festőktől, szobrászoktól a grafikáig, a fotóig.

A művészek felkészülését, majd a tárlat értelmezését a megadott, beszédes cím segítette, segíti: a koherenciát a „Hallgat a mély” kifejezés teremti meg, erre a három szóra csatlakoznak a beadott munkák. Valóban beszédes a cím, elsősorban talán azért, mert elindítja azt a gazdag gondolati és képi folyamatot, amely a magyar költészet egyik legfontosabb művének, József Attila „Dunánál” című versének soraira, szóképeire épül. „Fecseg a felszín és hallgat a mély”, ott ülünk mi is a rakpart alsó kövén, és csak úgy áradnak a gondolatok, akár szorosan a költői sorok mentén, akár tágabb értelemben. A művészet terén a mély és a felszín viszonya alapkérdés. A kortárs művészet csak ritkán, és tudatos koncepció szerint fordul a felszín ábrázolásához, inkább a külső burkot lehántva az amögötti, a részleteitől, esetlegességeitől megfosztott mag, a formai vagy tartalmi síkon értelmezhető lényeg az, ami a művé-

„...Szunyogh László alkotását nemcsak a mesterek legújabb munkáiként üdvözljük, hanem keressük bennük azt a mozzanatot, amellyel a rétegzettség, az eltakarás gondolatait kifejezik, a rendet, a struktúrát keresik, parabolisztikusan vagy modell-szerűen.”

Varga Bendek / Hal / vegyes technika, 2020

szet kérdéskörébe tartozik. Ehhez kapcsolódhat az eltakarás, elfedés motívuma, a rétegek esztétikája.

Míg a katalógus bevezető sorait írtam Tatán, József Attila sorai erőteljesen rezonáltak a fülemben. Itt Tatabányán meghökkentő módon más értelmezési síkok törnek elő, ugyane sorok kapcsán. Hiszen ennek a városnak valóban van egy mély rétege, egészen konkrétan a bánya vágatai, tárnái, amelyeknek fényes fekete rögeire épült fel Tatabánya. A hallgató mély a város sorsának metaforája is lehetne. Mindez Kammerlohr-Kováts László képe előtt jutott eszembe, az ő személyes város-labirintusát látva, ahol ugyan nyilvánvalóan az emberi lélek tájain járunk, miközben kútszerűen a szubjektum mélyei tárulnak fel, megengedve mégis a tatabányai táj elemeinek hasonlító használatát.

A címre, mint hívószóra adott válaszok sokfélesége utat nyit az egyes művészi világok felé, hiszen

mindenki a maga törekvésein, tevékenységén belül próbált rámozdulni a megadott témára. Így látjuk ezt Kammerlohr-Kováts László képén: az ő növekvő városának szubjektív vedutájában, a mozgási lehetőségek között ezúttal a korábbi pincszintnél is mélyebbre jutunk, ott van az akna, mint a mélybe ereszkedés lehetősége.

A mély és felszín témáján belül a kiállított művek egy részén kétségkívül tájat érzékelünk. Ez a táj lehet víz járta külső és belső táj, a maga rétegzettségében, a fenyegető mélység felszejlő félelmével, az enyészet, a káosz és pusztulás képeivel, vagy az álom látomásaival, a mélyen szunnyadó erőt feltárva. Fény villan és sötétség honol, amott csend üli meg a képet.

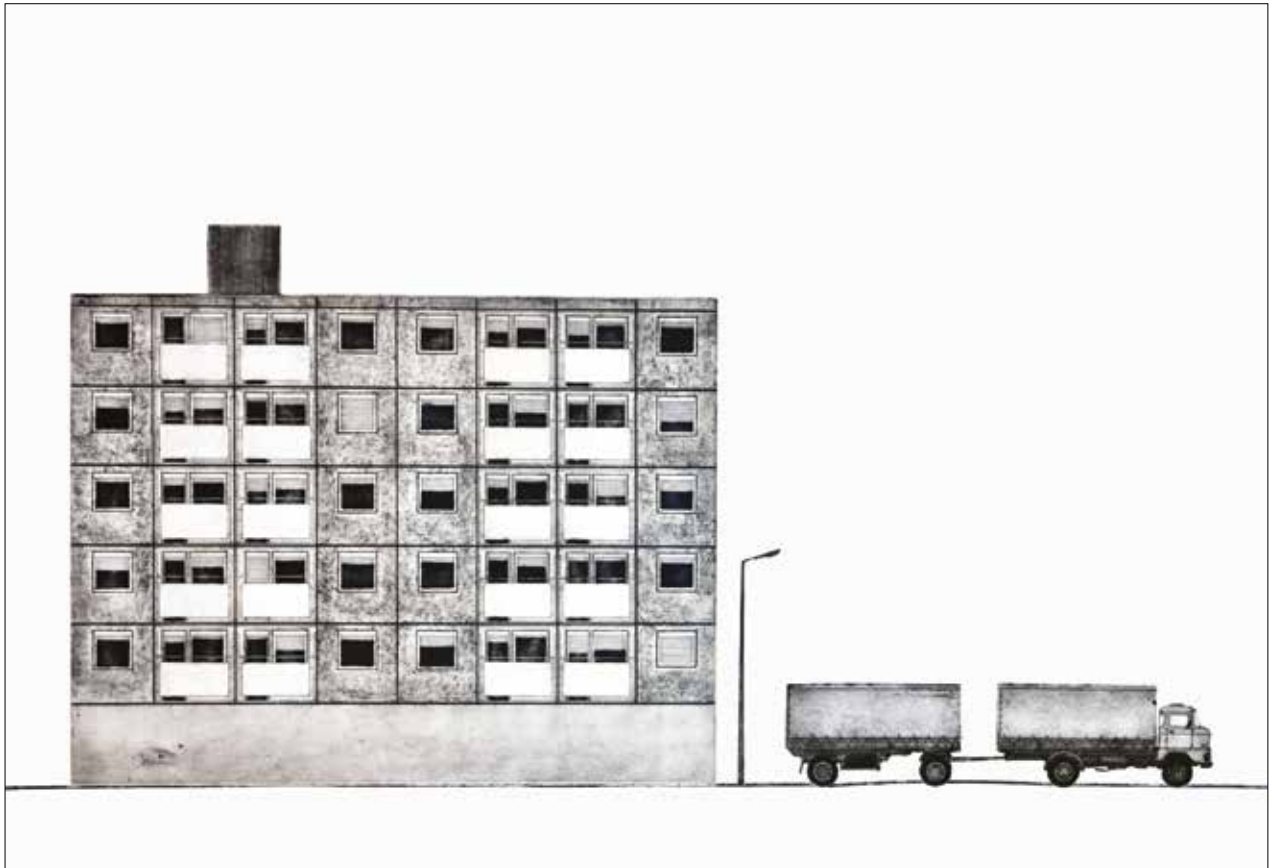
Ha felfedező sétánkat Feledy Gyula mély, artikulálatlan, homogén képmezőjének élvezetével kezdjük, annak akár az ellentétes pólusa is lehetne Varkoly

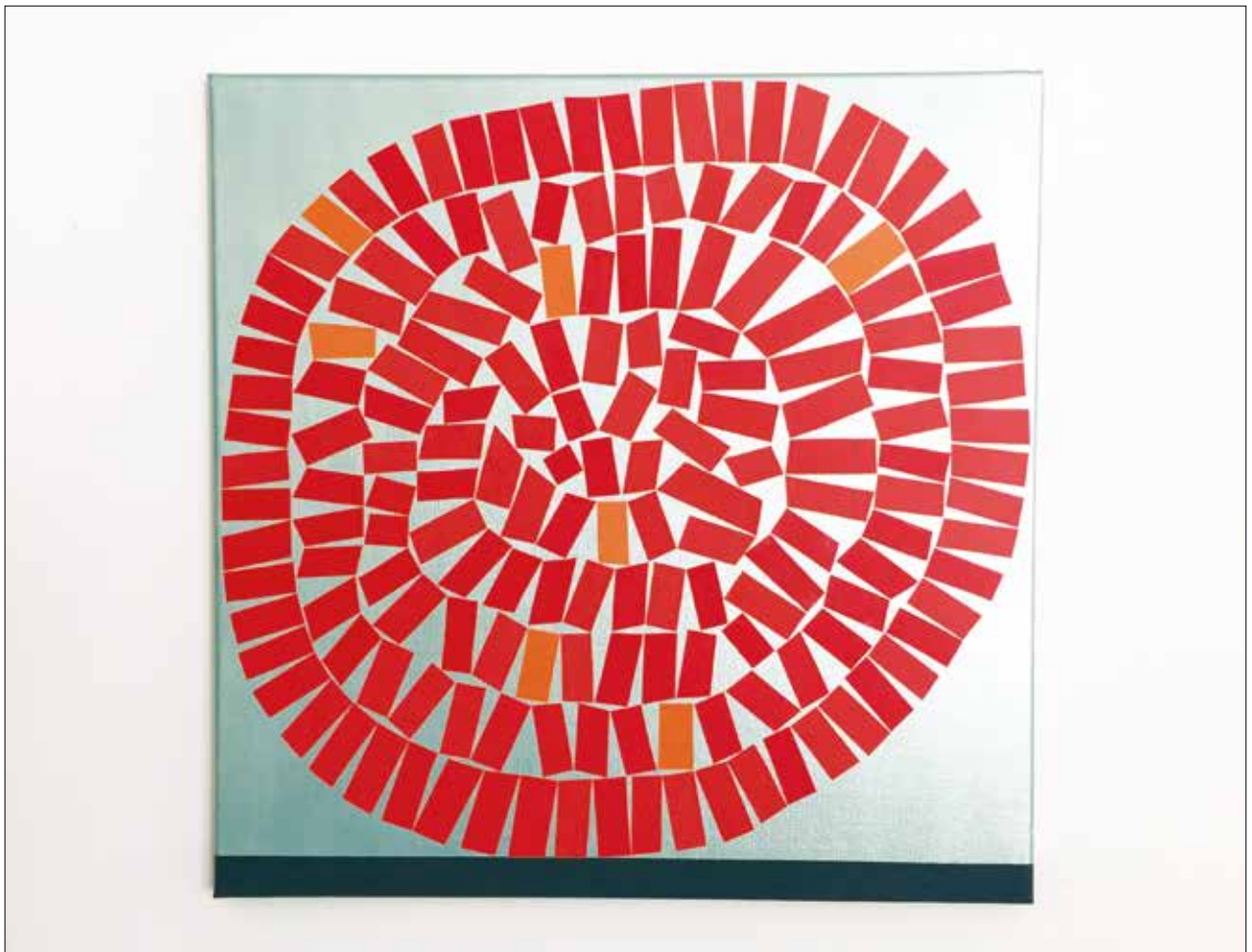
Széri-Varga Géza / *Generációk* / márvány, gránit, üveg, acél, 2019

László „ego ornamentikája” – ennyire széles a skála a tárlaton, a meditatív, mély csendtől a kiáltásig, a monokróm, alig derengő színtől a felszín figyelmet elterelő, harsány mintázatáig. Mindegyik alkotáson gondolkodni kell, s ebben az esetben egyetlen fogódzónk a címben megkapott kód, amely egyfajta világtérképet kíván meg tőlünk.

Szabó Andrea sorozata egy képmezőben ábrázol, egymásra úsztat egy síkot és egy teret, a mélység kútját és a felszín síkjait, összekapcsolja a két világot, a látványosat, a ragyogó glazúrt, és a mögötte lévő, szintelennek tűnő, végtelen mélységű masszát. A cím (*About me*) világossá teszi a képen látható hullámok, mozgások mibenlétét a szubjektum struktúrájában.

Mócz István / Parking I. / alumíniumkarc, mezzotinto, hidegtű, papír, 2021

Petró Petra / Rakás II. / 2021

A kiállított munkák mindegyike másféle művészi világba enged betekintést, de az ismerős vagy kevéssé ismert művészek munkáit ezúttal kétségkívül a megadott téma fényében is látjuk. A szobrász Széri-Varga Géza és Szunyogh László alkotását nemcsak a mesterek legújabb munkáiként üdvözöljük, hanem keressük bennük azt a mozzanatot, amellyel a rétegzettség, az eltakarás gondolatait kifejezik, a rendet, a struktúrát keresik, parabolisztikusan vagy modell-szerűen. A feladat nem kicsi, a mérce magas. Ugyanígy a festők és grafikusok képein: a külső táj absztrakcióba hajló képei mellett (Szilágyi Jéger Teréz, Bak Péter, Kovács István) felfedezzük a mély struktúrák különböző mértékben elvont ábrázolására való törekvést (Kiss Ilona, Családi Kriszta, Petró Petra), csak a csend hangja-ira (Kerti Károly György), valamint a fény és sötétség kontrasztjára épített kompozíciókat. A valóságból átlépünk a láthatatlan, a képzelet világába (Lévai Ádám metamorfikus rajzán, Kele Róbert álomcomicsán például), vagy épp ellenkezőleg, nem engedjük el a valóságot, Mórocz István és Varga Benedek távolságtartóan, a nature morte módján, objektíven megörökített tájrészletére, illetve sajátos asztali csendéletére nézve.

Nem maradhat el a poétikus értelmezés sem. Az irodalmi szöveget alapanyagként, ornamensként felhasználó Szigetvári Krisztina munkája mellett Ölveczky Gábor kalligráfiájára figyelünk fel, amelynek múltbeli üzenete, filozofikus létösszegzése a címre reflektál („A szépszavú világok elkallódtak”).

A fotó területe mindig okot ad meglepetésekre és örömteli élményekre. Ráadásul a cím kihívása mintha kifejezetten nekik szólna, nekik, akik kizárólag a külső réteg megörökítésének eszközével tudnak üzenni. A hagyományos technikával készült fotográfiák között a táj erőteljes képeit, a fecsegő felszín mintázatait látjuk viszont (Szamódy Zsolt Olaf, Dallos István, Szabó János fotóin). A fotómontázs adta rétegek, vagy a lyukkamera elmosódó emlékképei egy másféle válasz lehetőségét rejtik (Harmos Csilla, Tarjáni Antal), míg a nézőponttal, látószögekkel és a témával való játék áll a többi remek fotó háttérben (Edelmayer Zsolt, Sipos Zoltán).

A számos művész még számosabb alkotásából megrendezett tárlat a helyi művészeti élet színes palettáját rajzolja ki. Ugyan nincs műhely, iskola, művésztelep, nincs művészcsoport, amely valamelyest egységesíté ezt a spektrumot, vagy hangsúlyt adna

Kammerlohr-Kovács László / Labirintus-város / 2021

neki, amely egy állandó jelenléte és színvonalat biztosítana a megyeszékhely művészeti életének szervező tényezőjeként, mégis örömteli ennyi művész jelenléte, és köztük a fiatalok nagy száma. Egy nagyszabású rendszerváltáson van túl a magyar művészeti élet, amelyből, kimondhatjuk, vesztesként került ki. Ilyen körülmények között még mindig alkotnak és megújulásra készek a már befutott, érett alkotók, és leteszik a garast az ifjabb nemzedék képviselői. A mélység esztétikai, etikai, filozofikus kérdéseit felvető kérdésre adott válaszaik mindenképpen elgondolkoztatók.